

Олена Мельницька,
викладач-методист французької мови
Хотинський коледж ПДАТУ,
м. Хотин

НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕВЕРБАЛЬНОГО МОВЛЕННЯ

Під час побудови Вавилонської вежі, що мала досягти небес і прославляти нащадків Хама, люди більше навчилися один у одного злих справ, аніж добрих. Тому Господь змішав мови, поділив людей на окремі народи і дав кожному народу окрему мову і культуру, завдання та мету в житті - так мовиться у книзі "Буття". Отже, щоб пізнати менталітет нації, треба вивчити її мову. У кожній нації - свої ключові слова. Тому французькі діти народжуються із зачіскою, англійські - з ложкою, а українські - у сорочці.

Спробуємо порівняти значення та розуміння понять «багатство» і «бідність» у французькій і українській мовах, знайти спільне та відмінне у фразеологізмах із цими лексемами. За «Великим тлумачним словником сучасної української мови» визначення концептів «багатство» і «бідність» є ідентичними французьким значенням. Слово «бідність» французькою перекладається «*pauvreté*», «*misère*» - злидність, «*indigence*» - убозтво. *Paivre comme un Job* (qui dénote la gêne, le dénuement, що вказує на прояв безгрошів'я, убозтва). Український еквівалент міг би бути бідний, як церковна миша. Слово «багатство» французькою перекладається «*la fortune*» і «*la richesse*». «*La fortune*» має ще одне значення – *удача, успіх*. *Riche comme Crésus*. (*être un homme extrêmement fortuné*). *Faire un riche mariage*. (*épouser une femme riche*) – йдеться про вдалий шлюб. Це свідчить про те, що багаті люди у Франції вважаються щасливчиками. Підтвердженням цьому є фразеологізм: *Aux riches va la richesse* – Багатим іде багатство. *Chacun est l'artisan de sa fortune* – Кожен коваль свого щастя. Проте, про українських багатіїв (минулих часів) подібного не скажеш. Історично так склалося, що вони асоціюються з гнобителями чи представниками різних пануючих верств. *Les riches font leurs paradis en se*

monde – Багатії створюють свій рай на цьому світі. *Pauvreté n'a pas de parenté.* Українці кажуть «В багатстві багато друзів, в бідності нема навіть родичів». Хоча «ярмо бідності» несли не тільки українці, про те свідчать фразеологізми: *Collier de misère* – ярмо бідності. *Gangue de misère* – оболонка бідності.

Зневірившись у надії на краще життя, українці називали свою бідність «безпросвітною» *Pauvre de moi!* Горе мені!, а французи казали: «*La misère noire*» (чорна бідність).

Спільним для обох народів є судження, що найбільше багатство – це здоров'я: «*La santé passe richesse*» – «Здоров'я – найбільший скарб», а матеріальні блага не були запорукою щастя. Про це свідчать фразеологізми: «*Grande fortune, grande servitude*» - «Велике багатство – велике рабство» або «Бідність живе вільно, а багатій тремтить від страху». Фразеологізм *Heureux les pauvres en esprit* (*Evangélie sur des biens selon Saint Matthieu – ceux qui ont l'esprit détaché des biens terrestres*) має український біблійний аналог – «... блаженні вбогі духом бо їхнє Царство Небесне».

Є і деяка розбіжність у розумінні «достатку» для щастя. Так французький фразеологізм «*L'amour et la pauvreté font ensemble mauvais ménage*», дослівний переклад - у коханні і бідності створюється погане господарство, не має відповідника в українській мові. Можна лише навести всім відомі вислови – «З милим рай і в курені» та «Хоч борщ без сала аби душа пристала». Це порівняння яскраво свідчить про те, що французи, на відміну від українців, які вважають «Не в грошах щастя», у бідності вбачають недолік.

Ще одна відмінність між двома народами: для французів прийнятно бути без усяких статків, але потрібно мати шляхетне походження, про що свідчить афоризм «*Avoir le coeur haut et la fortune basse*». Подібного еквівалента в українській мові не зафіксовано, хіба що афоризм «Багатій багатіє, хоч і не має знань». Представники обох народів розуміють перевагу духовних цінностей над матеріальними. «*Contentement passe richesse* (*Bonheur est préférable à la fortune*), яке означає, що вдоволення (або щастя) переважає над багатством.

Зважимо на національну своєрідність понять «багатство» і «бідність» в українській та французькій фразеології. «Le plus riche n'emporte qu'un drap en mourante, non plus le pauvre» – Найбагатшому не має значення, яке сукно після смерті, так само, як і бідному. Український еквівалент - «Смерть усіх рівняє». Обидва народи засуджують марнотратство, проте не вітають і гонитву за грошима. «L'épargne est une grande richesse» (L'économie est un moyen des en richir). У нас кажуть: «Ощадливість - велике багатство» або «Ощадливість - великий капітал». Спільним для обох народів є розуміння того, що маючи суспільне становище, багатії домінують над бідними. Про це свідчать фразеологізми «Noblesse oblige» - «Становище зобов'язує». «La richesse donne hardiesse» – «Багатство дає сміливість». Українці вважають, що «Бідному з багатим судитися, то краще в морі утопитися» або «Багатство дме, а бідність удвоє гне». Співзвучним за змістом можна вважати афоризм «Бідні дають нагоду багатим творити добро».

Французи, на відміну від українців, ніколи не нарікали на те, що багатіям їх надбання дісталось за рахунок праці інших. «Qui prend des lettres de noblesse déclare d'où vient sa richesse», яке означає, що титул дворянина декларує походження багатства. В українських фразеологізмах простежується чітке історичне відображення: «Всяк знає, як багач дбає: не своїм горбом, а чужим добром» або «Бідняки потіють, а пани з того жиріють».

Обидва народи глибоко засуджували пихатість розбагатілих вихідців з «низів», які забували про своє справжнє походження. Українські фразеологізми «Не дай Бог з Івана пана», «Заліз у багатство – забув і братство» має французький еквівалент «Il n'est orgueil que pauvre enrichi» (Він так гордиться, як розбагатілий жебрак). Спільним для обох культур є іронічне ставлення до людей нерозумних, із мізерними знаннями та досвідом, про що свідчать фразеологізми: «Pauvre d'esprit» – «Вбогий духом» - правдива постава багатих і бідних. «Pauvre langue» - Марнота слова.

У фразеологізмах української і французької нації відобразились загальнонародні моральні та філософські переконання: а це засудження

корисливих, лихварів, пихатих, недотеп. Свідченням того є фразеологізми: «On ne prête qu'aux richesses» – «В борг дають лише багатіям»; «Pauvreté n'a point de parenté» - «Коли бідний, то забуде і брат рідний»; «À graisse cuisine, pauvre voisine» - український еквівалент «Пиріжки та гулі не одного в постолі взули».

У багатьох фразеологізмах виражається споконвічне прагнення людей до щастя, справедливості, стверджуються моральні та етичні категорії: чесність, порядність, доброта. Про це свідчать фразеологізми: «Contentement passe la richesse», а українці кажуть «Чим багатий тим і радий»; «La fortune ne rit aux felons» (вдача не усміхається зраднику); «Pauvreté n'est pas vice» - «Бідність – не порок»; «Riche marchand pauvre poulailler», що означає - хочеш бути багатим, умій жити бідним; «Sagesse prime richesse»- «Мудрість вище за щастя». В українській мові є декілька еквівалентних фразеологізмів: «Мудрість ліпша понад перли», «Ліпша мудрість, ніж спадщина», «Під захистом мудрості, як під захистом грошей».

Звернімо увагу на те, що більшість французьких фразеологізмів мають українські еквіваленти та все ж простежується національна своєрідність понять. Їх яскравий національний колорит є неповторним.

Список використаних джерел:

1. Борохов Э. Энциклопедия афоризмов. Москва : 000 «ферма» Издательство АСТ, 2000. 668 с.
2. Hachette. Dictionnaire encyclopédique illustré. ADAGP. Paris, 1991. 2080 р.
3. Claude et Paul Auge. Nouveau petit Larousse. Dictionnaire encyclopédique illustré. Paris : Librairie Larousse, 1956.
4. Genouvrier E., Desirat C., Horde T. Larousse/VUEF Paris 2001: dictionnaire des synonymes. URL: <http://18baaa3d605eb836b728fe51c26ebf71.infinityfm.co.nz/author/emile-genouvrier-claude-desirat-tristan-horde-jacqueline-genouvrier-mirailles.pdf> (дата звернення: 15.11.2020).